213

ENKELE
OPMERKINGEN

NAAR AANLEIDING VAN

„DE WERKKRING DER MARINE
door GIJSBERTI HODENPIJL."

DOOR

G. DE FREMERY,
TIJDELIJK GEP. LUITENANT TER ZEE.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA
VI-185

'S GRAVENHAGE,
G. C. VISSER.
1886.

16 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 917/PN-Museum/2010
BIB - ID : 8069260
ITEM - ID : 0000381620
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI. 243
VI 185

ENKELE OPMERKINGEN

NAAR AANLEIDING VAN

„DE WERKKRING DER MARINE
door GIJSBERTI HODENPIJL."

DOOR

G. DE FREMERY.
TIJDELIJK GEP. LUITENANT TER ZEE.

'S GRAVENHAGE,
G. C. VISSER.
1886.

BAT. GEMEENSCHAP VAN KENNIS
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Gedrukt bij H. L. Smits, te 's Gravenhage.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In een onlangs verschenen, zeer lezenswaardig geschrift heeft de Heer Gijsberti Hodenpijl, Luitenant-Kolonel der Genie, zijne inzichten omtrent de werkkring der Marine openbaar gemaakt.

In dit werk geeft de hoogst bekwame schrijver een volledig plan van hetgeen naar zijne meening tot de plichten onzer Zeemacht behoort.

Zeer zeker zijn er onder de voorgestelde, zeer radicale maatregelen, vele die wenschelijk en nuttig zijn. Anderen zouden echter zeer bedenkelijke gevolgen kunnen hebben en stellen wij ons daarom voor die wenschen van den Schrijver aan enkele, korte beschouwingen te onderwerpen.

Geven wij gaarne toe dat opheffing der Rijkswerven te Amsterdam, Nieuwe-Diep en Hellevoetsluis en oprichting van arsenalen te Amsterdam en Rotterdam hoogst gewenscht is en een geregelden zeeslag op diepwater in onze tegenwoordige omstandigheden niet raadzaam, eene andere vraag is het echter of Nederland niet aan de zeezijde door de Marine moet worden verdedigd.

't Is waar, Schrijver haalt hier de indertijd benoemde commissie aan, doch, daar waar hij de taak der Marine nog meer wil beperken dan toenmaals geschiedde, is ook hij zeker geen voorstander van verdediging onzer kusten tegen eene landing door de Marine.

En toch zal die verdediging o. i. moeilijk op eene andere wijze kunnen geschieden.

Het geval moet aangenomen worden, dat een aanval op ons land van twee zijden geschiedt; trouwens het meest waarschijnlijke geval. De Landmacht moet in dat geval de N.-Hollandsche waterlinie en de kustforten bezetten en een veldleger aan de Oostzijde beschikbaar houden. Zal er dan nog iets overblijven ter bewaking der kusten, laat staan tot afwering eener landing?

Is geen onzer schepen in zee, dan stuurt de vijand zijne lichtste schepen tot vlak onder de kust en laat door haar vuur de verdedigingstroepen (zoo zij er zijn) verdrijven of ten minste

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

werkeloos zijn. De landing kan dan vrij ongestoord plaats hebben, daar 's vijands schepen door niemand worden gehinderd en steeds onze troepen kunnen beletten iets uit te richten. In zulk een geval kan de geheele vijandelijke, gepantserde vloot beschikbaar blijven om onze zeegaten te blokkeeren en, wilde de Marine eene wanhopige poging wagen tot uitgaan om de transportvloot te verdrijven, dan zou dit zeer zeker worden belet daar er geen geschikt schip beschikbaar is.

Men geeft dus onze kusten volkomen bloot voor elke landing met eene transportvloot gedekt door de meest eenvoudige schepen. Is de vijand eenmaal geland, bijv. op de Zuid-Hollandsche kust, dan staat hij in den rug der N.-Hollandsche waterlinie en is het nut dezer linie vrij problematiek. Geeft men de kusten prijs, dan is het maar beter ook de N.-H. linie op te geven en onze verdediging enkel te beperken tot Amsterdam. Doch dit zal wel niet Schrijvers bedoeling zijn.

Zonder te zware eischen aan onze Marine te stellen, is echter eene verdediging onzer kusten door haar zeer goed mogelijk en moet dit, zoo niet hoofdzaak, dan toch eene zeer belangrijke plicht der Marine bij de landsverdediging zijn.

Onze tegenwoordige ramschepen zijn niet geschikt voor dien taak, daarvoor is hun pantser te licht en hunne snelheid te gering.

De eischen die men aan onze „kustverdedigers" moet en mag stellen zijn: een stalen pantser van 25 c.M. en eene vaart van 15 mijl met zoo weinig mogelijk diepgang (45 d.M. zal toch wel het minimum zijn). Geef deze schepen een smallen pantser-gordel met beschermde machines, geef hun lanceer-inrichtingen voor torpedo's, een ramsteven, hoogstens één modern kanon van zwaar kaliber (desnoods geen) met het noodige geschut voor afwering van aanvallen van torpedo-booten. Heeft men dan drie dergelijke schepen, met een zestal zeetorpedobooten (*), dan zullen zij in staat zijn eene poging tot landing zeer te bemoeilijken, zoo niet te beletten. Wanneer men nagaat dat de onlangs van stapel geloopen Fransche *Garde-côtes cuirassé* „le Tonnant" bij een diepgang van 5.10 M. een pantser heeft van 33 c.M. en 4 kanonnen van 34 c.M. dan zal het niet moeilijk zijn, dergelijke schepen voor ons te bouwen.

De taak dezer schepen moet niet zijn de groote vijandelijke

(*) Boven de bestaande formatie. Van de torpedobooten voor binnengaats bestemd, dienen zooveel mogelijk te worden afgezonderd ter versterking.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

schepen aan te tasten; het eenige doel is eene landing tegen te gaan. Vandaar ook dat zij geen zwaar geschut behoeven te hebben; hebben zij een modern kanon, geschikt om op niet te grooten afstand een licht pantser te doorboren, dan is zulks reeds zeer voldoende; een kanon van 17 of 21 c.M. zou aan de eischen voldoen en desnoods kunnen zij het zonder geschut stellen.

De groote vijandelijke schepen zullen door hun aanmerkelijken diepgang, onze ram-torpedo-schepen niet veel kwaad kunnen doen. In een dergelijk gevecht vuurt men van een bewegelijk vlak op een bewegelijk doel; op een grooten afstand is de trefkans dus al zeer gering. Bepalen onze schepen zich tot het bestrijden, door middel van ram en torpedo's, der vijandelijke transportschepen en houden zij die van de kust, dan zullen zij, gesteund door torpedobooten, elke poging tot landen zeer zeker tot eene hoogst bezwaarlijke taak maken.

Hierbij zij opgemerkt dat deze „kustverdedigers" ook niet volkomen zeewaardig behoeven te zijn, daar hunne hulp alleen bij redelijk mooi weer zal worden gevraagd. Is het eenigzins slecht weder dan is eene landing uit den aard der zaak niet mogelijk en verdedigen onze kusten zich zelve.

Mocht men willen aanvoeren dat deze schepen in de zeegaten kunnen worden opgesloten, dan zij hier opgemerkt dat het de taak der kustforten is de blokkeerende vloot zooverre af te houden, dat zij *deze* schepen niet kan schaden. Ditzelfde geldt voor het weder binnenkomen na eene gelukte of mislukte poging tot afwering der landing.

Want ook onze beste pogingen tot afwering eener landing kunnen, door groote overmacht des vijands, mislukken. Is dit echter een reden om aan billijke eischen geen gehoor te geven?

Tegen eene zeer groote overmacht zal ook de Landmacht niet in staat zijn ons land te behouden, doch wel om met eere de verdediging te voeren. Gaat men dus uit van de stelling dat de Marine onze kusten niet moet verdedigen, omdat een vijand tegenover onze krachten waarschijnlijk sterkere zal kunnen stellen, dan moet men, consequent doorgaande, de geheele verdediging van ons land opgeven.

Is hiermede in het kort gepoogd aan te toonen dat verdediging onzer kusten zeer zeker tot de taak der Marine behoort, dat die taak zeer uitvoerbaar is en de Landmacht alleen hiertoe niet in staat is, dan gaan wij nog een stap verder in deze richting

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

en zouden wenschen dat de geheele kustverdediging in handen der Marine ware.

Alle pantser-forten, alle kustverdedigingswerken behoorden door Marine-officieren, matrozen en mariniers te worden bezet.

Eenheid van kommando is een hoofdvereischte voor alle zaken; de kustverdediging kan niet anders dan winnen bij die eenheid. En daar men nu eenmaal de Artillerie-officieren geen kommandanten van oorlogschepen kan maken, moet men wel, wil men tot die gewenschte eenheid geraken, de Marine-officieren tot bevelhebbers der forten aanstellen.

Zouden zij hiertoe ook niet eerder geroepen zijn dan die der Landmacht? De taak der kustforten is toch: schepen te bestrijden. Men moet zich daarbij afvragen welk soort en charter van schip het is waarop men vuurt; welke vermoedelijke afstand het heeft en welke de snelheid is waarmede het voorbij stoomt; welke stroom er loopt; welke de vermoedelijke manoeuvre is die zal worden gedaan enz. waarbij niet vergeten mag worden dat men onderscheid moet kunnen maken tusschen eigen en vijandelijke schepen, die men niet steeds aan de vlag zal kunnen onderkennen.

Op alle deze en meer dergelijke vragen zal een Marine-officier eerder en beter antwoord kunnen geven dan een Artillerie-officier, hoe bekwaam hij overigens zij. Ook het torpedo-korps diende tot de Marine te behooren; het is toch reeds half zeevarend.

Daar de heer Gijsberti-Hodenpijl zelf het fort op de Pampus en de kustverdedigingswerken van Hellevoetsluis door de Marine wil doen bezetten, zal hij wel geen bezwaar maken tegen den boven geformuleerden wensch.

Dat er meer personeel voor de Marine benoodigd zou zijn, spreekt van zelf. Er staat echter tegenover eene ongeveer gelijke vermindering van personeel bij de Landmacht; men zou desnoods als overgangs-maatregel het nu daarvoor bestemde personeel administratief bij de Marine kunnen voeren en langzamerhand geheel door Marine-personeel vervangen. 't Zou ten slotte blijken slechts eene verschuiving van personeel en uitgaven te zijn.

Het korps mariniers dient in dat geval te worden behouden; het is, terloops gezegd, zeer de vraag of men dat korps zóó maar tot Indische brigade kan bestemmen. Was dat het geval dan deden officieren en manschappen beter direct bij de Koloniale troepen te gaan.

Het detacheeren van Mariniers aan boord der schepen, behoorde

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

echter te worden opgeheven. Zij konden beter dienst doen in de forten en zou waarschijnlijk hunne afwezigheid het zijne bijbrengen tot aankweeking van militairisme bij den matroos.

Dat detacheering in de forten hiertoe ook krachtig zal meehelpen, springt in het oog; eveneens dat men hierdoor in de gelegenheid zal zijn de matrozen geruimen tijd in het land te laten blijven, eene afwisseling die, na de afmattende diensten in Indië, niet anders dan goed op hun moreel kan werken.

Eene gelijkvormige bewapening van forten en schepen blijft wegens de vereenvoudiging van oefening, munitie enz. steeds gewenscht. Zonder groote kosten zal dit nu echter niet meer kunnen geschieden.

Dat echter, zal de kustverdediging door de Marine afdoende kunnen geschieden, een volledig, behoorlijk tot dat doel ingericht telegraaf- en telephoonnet langs onze geheele kust noodzakelijk is, zal wel geen betoog behoeven.

Schrijver wil de verdediging van Nieuwe-Diep geheel aan de forten overlaten. Naar onze meening echter moet men Nieuwe-Diep beschouwen als, tegenover Amsterdam, dezelfde dienst te doen, van de Noordzijde, als de N.-Hollandsche waterlinie van de Oostzijde. Is dat juist, dan moet ook Nieuwe-Diep krachtig verdedigd worden door de Marine, zij het dan ook niet door een diepwater-gevecht à outrance. Liet men Nieuwe-Diep enkel door de Landmacht verdedigen, dan zal òf de haven geforceerd kunnen worden òf de forten door heftig bombardement tot zwijgen gebracht. Wordt de vijandelijke vloot ter reede echter verontrust door torpedo-booten en het snelloopende ram-torpedoschip, dan kan het bezit dier haven oneindig veel langer en met beter succès worden betwist. Een der ram-torpedoschepen moet dan ook te Nieuwe-Diep zijn, niet alleen ter verdediging van die stelling, doch ook om tijdig ter plaatse te kunnen zijn bij pogingen tot afwering van eene landing op de N.-Hollandsche kust, eene landing die, als zij gelukte, Nieuwe-Diep zou doen afsluiten en verliezen. Met dit ram-torpedoschip met zijne twee zeetorpedobooten, twee monitors en een 10tal torpedo-booten zal men, geen strijd à outrance op de reede aanvaardende, het bezit van Nieuwe-Diep met succès kunnen betwisten.

Bovendien is het bezit van die uitmuntende haven voor een vijand die op de Zuiderzee wil ageeren, zeer veel waard en

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

biedt hem gemakken die geen der andere genoemde havens kan aanwijzen (Vlissingen en Brouwershaven daargelaten; deze hebben echter bitter weinig waarde voor een op de Zuiderzee ageerenden vijand).

Wenden wij nu den blik naar Indië. Daar wordt voorgesteld de Indische Militaire Marine tot 5 stoomschepen 4e klasse, waarvan 4 actief en een in reserve, in te krimpen. De diensten welke zij nu verricht behoorden dan door de Gouvernements-Marine en door de mailbooten der Ned. Indische stoomvaartdienst te geschieden. Vlagvertoon moest, daar waar noodig, geschieden door een vliegend eskader van 3 „strijders".

Het afdoende bewijs echter dat 4 stoomschepen 4e klasse voldoende zijn wordt niet geleverd, en een beroep op de statistiek bewijst wel eenigzins dat elke statistiek voor twee uitleggingen vatbaar is. Immers komt herhaalde malen in die statistiek voor dat eene of andere zending niet dadelijk den gewenschten uitslag had, omdat er door gebrek aan een oorlogsschip geen kracht aan kon worden bijgezet. Ook wordt er herhaalde malen van zeeroverij gesproken; 't is waar dat deze gevallen slechts sporadisch voorkomen en dat zulk een geval van zeeroof overal kan geschieden, doch er valt ook uit af te leiden dat, krimpt men de stationeerende vloot te veel in, de zeeroof het hoofd weder zal opsteken. Nu mogen, volgens den Schrijver, oorlogsschepen niet het geschiktst zijn om zeeroovers te vangen, doch wie moet het dan doen? De Hongi-vloot? Doch volgens Schrijvers eigen erkentenis moet deze onder leiding staan en is daartoe dan toch een oorlogsschip noodig.

Overigens blijkt bijv. uit het verslag over 1876 dat in dat jaar 8 vlagvertooningen zijn noodig geweest. Het voorgestelde vliegend eskader zou hiertoe niet in staat zijn.

Bovendien wordt in het geheel geen rekening gehouden met den toestand op Atjeh; een exceptioneele toestand, die nu reeds 13 jaar duurt en dus veel neiging betoont blijvend te worden. In elk geval moet met dezen toestand nog vele jaren worden gerekend en is een aantal van 2 stoomschepen 4e klasse veel te weinig. Bij de laatste blokkade waren er 23 schepen op Atjeh en was dit aantal nog niet voldoende.

Daargelaten voor het oogenblik dat èn de Indische Militaire vloot in haar geheel èn het stationeerende gedeelte op hare tegenwoordige sterkte te groot is, kan men toch het nut der stationee-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ring niet wegcijferen. Men moet hier toepassen Bastiat's stelregel: „ce que l'on voit et ce que l'on ne voit pas."

En dat laatste is de moreele invloed der stationeering, van het steeds op enkele punten aanwezig zijn van oorlogsschepen. Het is hetzelfde denkbeeld als ten grondslag strekt aan het over den Archipel verspreiden van verschillende garnizoenen.

De stationeering en de garnizoenen drukken krachtig het denkbeeld uit van ons voortdurend bezit en bewijzen dat wij steeds gereed zijn het gezag te handhaven. En dit is nog eene noodzakelijkheid in Indië, daar waar eigenlijk slechts Java alleen goed aan ons gezag is onderworpen. Op de meeste der andere bezittingen is eene geringe aanleiding dikwijls voldoende onlusten in het leven te roepen en zou dit, veel meer dan nu geschiedt, gebeuren als de stationeering te veel werd beperkt. Hetgeen men niet ziet van de werking der station-schepen is, dat zij door hunne tegenwoordigheid of nabijheid, onlusten voorkomen.

Men moge hiertegen aanvoeren dat dikwijls stations onbezet waren in den laatsten tijd, doch valt hierbij op te merken dat niet bekend is of de schepen voor langen of korten tijd afwezig zijn, dat door hunne voorgaande, geregelde aanwezigheid, het prestige nog langen tijd nawerkt en dat het in geenen deele bewezen is, er bij langere afwezigheid steeds dezelfde rust zou hebben geheerscht.

Prestige, moreele invloed is de hoofdzaak tegen den half beschaafden inlander. En hierin kunnen de oorlogsschepen niet door de Gouvernements-marine worden vervangen.

Het voorbeeld der reis van de Tagal naar de Key-eilanden bewijst o. i. alleen dat de gezagvoerder een hoogst bekwaam man is en de inlanders aldaar niet verwend zijn; die streken werden zeer weinig bezocht en men wist er waarschijnlijk niet het onderscheid tusschen een Gouvernementsstoomer en een oorlogsschip. In het meer bezocht deel onzer archipel weet de inlander dat echter volkomen.

Wilde men nu het gebrek aan prestige der Gouvernements-marine wegnemen door verbetering harer uitrusting, dan zou men ten slotte neerkomen op eene vermomde Indische Marine.

Ook de mailbooten kunnen niet in dien dienst voorzien. In de eerste plaats is het zeer moeilijk te begrijpen vanwaar het noodige personeel en geschut moet komen om hen voor die diensten geschikt te maken en kunnen zij zeer zeker volstrekt geen moreelen invloed uitoefenen. Bovendien is het niet recht duidelijk op welke

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wijze zij die half-militaire diensten moeten verrichten, tegelijkertijd met hun voorgeschreven maildienst. Of moeten er reserve mailbooten aanwezig zijn tot dadelijk gebruik daar waar noodig is? Dan is het beter er oorlogschepen voor te nemen, daar natuurlijk het Gouvernement alle kosten der reserve-schepen zou moeten dragen. Doch gesteld de resident van Ambon bijv. wil eene reis naar Boeroe maken met zulk een mailboot; moet hij daar dan eene maand blijven totdat eene andere boot van de andere richting hem komt afhalen, of moet hij de rondreis medemaken, aangenomen dat hij zijne zaken in dien korten oponthoudstijd kan afdoen; of wel moet de boot op hem wachten, als er misschien 3 of 4 dagen noodig zijn? Onoverkomelijke bezwaren zouden hier het gevolg van zijn en bovenstaand voorbeeld gaat in mindere of meerdere mate voor de andere residenties door, ongerekend nog dat de booten niet alle plaatsen aandoen.

Kunnen de mailbooten in dit opzicht weinig bijbrengen tot directe verhooging onzer strijdkrachten, in geval van oorlog met een Europeeschen vijand zal haar nut nog veel minder zijn.

De Schrijver gaat uit van het denkbeeld dat een Europeesche vijand landingstroepen uitzendt en daarom eerst de zee laat zuiveren van onze oorlogsschepen. In dat geval zal hij ook wel zorgen dat onze vloot van mailstoomers, de éclaireurs, niet uit kan gaan en vervalt de geheele verdere beschouwing. Doch aangenomen dat zij kon uitgaan en gesteld zelfs dat er officieren, manschappen en geschut disponibel waren om haar te bewapenen, wat moest zij dan nog uitrichten tegen de vijandelijke transportvloot? Haar verontrusten en zoo mogelijk in wanorde brengen, kan zij zeker niet. Blijft zij niet buiten bereik, dan is een enkel schot van 's vijands schepen voldoende een schip buiten gevecht te stellen.

Voor transportschepen zal de vijand wel zijne groote, transatlantische mailstoomers gebruiken. Deze loopen veel sneller dan onze Indische mailbooten en kunnen dus in Indië eerder bericht brengen van hun achterblijven dan omgekeerd. Moeten nu de Indische mailbooten eene nog grootere snelheid bezitten, dan worden dat zeer groote en zeer kostbare schepen en zal het Gouvernement die meerdere, enorme uitgaven moeten bestrijden. Dit zou schatten gelds vermorsen zijn.

Als transport-schepen kunnen echter de mailstoomers uitnemende diensten bewijzen, doch om hiervoor van die schepen het noodige nut te hebben tegen billijke vergoeding, is het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

absoluut noodzakelijk dat de Ned. Indische Stoomboot-maatschappij eene geheel Nederlandsche Maatschappij zij en door een rijpelijk overwogen contract aan het Gouvernement is gebonden, zoodat in tijden van behoefte het Gouvernement de volledige beschikking over de schepen hebbe. Dat ook dit uit vele andere oogpunten zeer gewenscht is, blijkt duidelijk genoeg uit het geschrift van den Heer Gijsberti Hodenpijl.

Wij hebben hierboven gepoogd aan te toonen dat 5 stoomschepen 4e klasse als Indische Militaire Marine te weinig is en dat men op de hulp der Gouvernements-marine en de Indische mailbooten weinig kan rekenen.

Laat men echter de huishoudelijke diensten zooveel mogelijk door de Gouvernements-marine verrichten, dan zal een vloot van 18 (*) stoomschepen als Indisch Militaire Marine voldoende zijn.

Neemt men hiervan als stationeerende vloot 6 schepen voor Sumatra (waaronder Atjeh) en de Riouw-archipel, (is Atjeh eenmaal tot rust dan kan men 2 schepen voor Sumatra bestemmen) 2 voor Borneo, 1 voor Celebes, 2 voor de Molukken met Menado enz. en 1 voor de Timor-archipel, dan blijven er nog 6 over, waarvan men er twee voor reserve kan bestemmen en de overigen vereenigen tot een vliegend eskader voor vlagvertoon daar waar het noodig is. En dit zal noodzakelijk zijn bij de meer beperkte stationeering, daar het vliegend eskader van „strijders" niet in de behoeften zal kunnen voorzien.

Vooreerst kunnen die schepen door hun grooten diepgang niet op de rivieren worden gebruikt en moeten zij op vele plaatsen zoover uit den wal blijven, dat zij weinig nut kunnen stichten. Gaat men bovendien de enorme afstanden in onzen archipel na; bedenkt men dat die „strijders", waaronder wij gepantserde schepen willen verstaan, om de zes maanden moeten dokken om schoon te maken en misschien tusschentijds nog wel eens om te herstellen, dat zij dikwijls kolen moeten laden en dat, heeft men eenmaal een dergelijk eskader, vlagvertoon niet alleen in onze bezittingen, doch ook in de Australische, Chineesche, Japansche en Britsch-Indische wateren hoogst gewenscht is, dan kan men wel nagaan dat het steeds disponibel zijn in Indië zelve hoogst problematiek zal zijn, vooral indien men de drie schepen bij elkaâr wil houden. En wil men de noodige oefening hebben in het gezamenlijk optreden, waartoe zij zijn geroepen, dan is het vereenigen in een eskader noodzakelijk.

(*) Later 14.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Kan men alzoo dit Eskader zich eenmaal per jaar op de verschillende plaatsen in onzen Archipel doen vertoonen, dan mag men al tevreden zijn en is de hulp aan de Indisch Militaire Marine bewezen, betrekkelijk gering. Iets anders wordt het als men de bovengenoemde 6 stoomschepen nog beschikbaar heeft. Gebruikt men daarenboven nog steeds 2 kruisers 1e klasse voor geregelde aflossing en laat men deze schepen beurtelings een jaar in de Kolonie, dan heeft men steeds eene zeer respectabele vloot beschikbaar en kan men rekenen dat in alle behoeften kan worden voorzien.

Doch wil men hier goed in voorzien dan is het aanleggen van een onderzeesch telegraafnet, dat de voornaamste plaatsen met Soerabaya en Batavia verbindt, eene noodzakelijkheid. Schaft men den stationsdienst gedeeltelijk af, dan moeten èn bestuurders der buitenbezittingen èn inlanders aldaar er op kunnen rekenen dat bij de minste ongeregeldheden met den meesten spoed eenige schepen ter plaatse kunnen zijn. Dit nu is niet mogelijk zonder telegraaf. Moge dit net al weinig belang hebben voor den handel en voor de particulieren en zijn de finantieele resultaten voor den Staat niet schitterend, dan is dit alles slechts bijzaak, doch hoofdzaak is het verhoogen der weerbaarheid onzer kolonien en het nuttig gebruik onzer strijdkrachten.

Voor de verdediging onzer kolonien tegen een Europeeschen vijand, zullen de door Schrijver gewenschte 4 strijders zeker noodig zijn en is het te hopen dat aan zijn wensch worde gehoor gegeven. Bestemt men echter die 4 schepen uitsluitend voor Indië en laat men hen daar blijven, dan heeft men er geen 6 noodig, waarvan 2 moeten dienen als aflossers. Richt men de fabriek te Soerabaya zoodanig in dat de reparatiën van die schepen daar geschieden kunnen (de nieuwe stoomketels voor de Koning zijn er ook wel gemaakt) dan zijn de twee aflossers ook overbodig.

En 4 strijders met het noodige aantal torpedo-booten zullen, zooals terecht door Schrijver wordt aangetoond, Java kunnen verdedigen, mits dan ook Soerabaya versterkt worde op de voorgestelde wijze, door pantserforten en een vestingwerk op het hoogste punt van den Madoera-wal, en hiermede gepaard ga eene behoorlijke organisatie onzer inlandsche strijdkrachten, zoowel om Batavia te verdedigen als om een ergens gelanden vijand te verdrijven.

De reede van Grisseh kan dan, vrij van 's vijands vuur, uitnemend dienen voor verzamelplaats onzer geheele vloot, zoowel

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

rijks- als particuliere en kan ook dan, in geval van een aanval op Soerabaya een groot deel van het personeel der dan minder bruikbare schepen, voor bezetting der pantserforten dienen. Hieruit volgt echter in geenen deele, dat wij met den Schrijver Soerabaya als eenige stelling willen beschouwen; wel echter als reduit.

Het is waar dat de booten der maatschappij Nederland geregeld het Oostgat van Soerabaya binnenkomen en ook in het Westgat, aan welks verbetering groote sommen worden ten koste gelegd, met hoogwater reeds 50 d. M. staat, doch dit geldt alleen voor hoogwater. Wilde men schepen bouwen voor de zeegaten te Soerabaya, dan moet men, om ten allen tijde te kunnen uitgaan of binnenkomen, op laagwater rekenen en bij dien diepgang zal men geen schepen van groot offensief vermogen kunnen hebben.

Naar onze meening zal onze vloot van 4 „strijders" den strijd om Indië in open zee moeten aanvaarden en is het hiertoe een vereischte dat zij, behalve hun groot offensief vermogen, ook eene supérieure snelheid hebben om een gevecht te kunnen aannemen of ontwijken.

Eene blokkade van en eene landing op Java wordt dan hoogst bezwaarlijk, daar de vijand altijd eene belangrijke macht beschikbaar houden moet voor mogelijke aanvallen.

Behalve de gepantserde zeeschepen zijn dan ook zeer zeker zeetorpedobooten, ingericht voor vischtorpedo's, noodzakelijk. Het aantal hangt echter van zeer subjectieve beschouwingen af en komt het ons voor dat 15 dier booten aan alle redelijke eischen zullen voldoen.

Vatten wij het bovenstaande te samen dan komen wij tot de slotsom, dat wij het geheel met Schrijver eens zijn wat betreft het opheffen der werven in Nederland en het niet à outrance verdedigen van Nieuwe-Diep, het aanschaffen van strijdvaardige schepen van groot offensief vermogen en torpedo-booten voor Indië, het opheffen van het etablissement te Onrust en inrichting der fabriek te Soerabaya tot reparatie-werf zonder aanbouw, het sluiten van een goed contract met eene Nederlandsche maatschappij voor de bediening der maildiensten in Indië, verdedigbaar maken van Soerabaya en gedeeltelijk ook tot partieele opheffing der stationeering; terwijl wij getracht hebben aan te toonen, dat de overige voorgestelde maatregelen de weerbaarheid van ons land schaden en eene ramp voor de Marine zouden zijn.

Daarentegen is o. i. als noodzakelijk voor eene krachtige ver-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dediging te beschouwen voor Nederland, behalve het bestaande materieel aan monitors, staunchen, torpedo-booten, riviervaartuigen, kruisers 1e klasse, wacht- en opleidingsschepen:

1°. Drie ram-torpedoschepen voor de kustverdediging, waarvan er te Nieuwe-Diep, Amsterdam en Rotterdam een in dienst is.

Daar een vijand niet tegelijkertijd eene poging tot landing zal doen en ons op de Zuiderzee en in de Zuidelijke zeegaten zal aanvallen en, mocht hij het al doen, op die plaatsen zooveel minder materieel zal disponibel hebben, komt het ons voor dat nog een ramschip te Hellevoetsluis voldoende is met de noodige monitors enz. De formatie der 4 bestaande schepen blijft alsdan behouden. Het spreekt van zelve dat de bestaande ramschepen, is er personeel beschikbaar, nog goede dinsten kunnen bewijzen.

2°. Een zestal zee-torpedobooten voor visch-torpedo's ingericht om eene landing tegen te gaan.

3°. Nieuwe-Diep te verdedigen, d. w. z. het in bezit nemen der haven te beletten, waarvoor twee monitors met een 10-tal torpedo-booten voldoende zullen zijn.

4°. Kust-verdediging en torpedo-versperringen in handen der Marine.

5°. Een goed georganiseerd telegraaf- en telephoonnet langs de kusten.

En voor Indië:

1°. 18 (is Atjeh tot rust gebracht dan 14) stoomschepen als Indische Militaire Marine, waarvan 12 (of 8) stations-dienst doen en de overige dienen daar waar noodig is.

2°. 4 Strijders zooveel mogelijk in een eskader vereenigd en de vlag vertoonende, niet alleen in onzen Archipel, doch ook daarbuiten.

3°. Twee kruisers, jaarlijks afgelost, mede dienende tot vlagvertoon en regelmatige aflossing uit Europa.

4°. Een flink telegraafnet ter verbinding der voornaamste plaatsen.

5°. Verdediging van Soerabaya, als reduit, en opheffing van het etablissement te Onrust.

6°. Twee wachtschepen.

Gaan wij nu de mogelijkheid van uitvoering na, met het beschikbare personeel, dan zien wij dat in Nederland de toestand blijft zooals ze is, daar het overgaan der kust-verdediging slechts eene verplaatsing van personeel is, en bovendien hiertoe nog het geheele corps mariniers beschikbaar blijft.

Wat Indië aangaat, merken wij op dat de 15 torpedo-booten niet allen tegelijk in dienst behoeven te zijn. Heeft men er steeds

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

5 in dienst en laat men het personeel herhaalde malen afwisselen, opdat allen zich zooveel mogelijk kunnen oefenen, dan is dit voldoende. In tijd van oorlog krijgt men dan beschikbaar het personeel van de wachtschepen en der buiten dienst te stellen stoomschepen 4e klasse en kan men dit personeel bovendien gebruiken om de forten te bezetten. Want men zal altijd onder de stoomschepen 4e klasse eenige hebben, welke ongeschikt zijn om tegen een Europeeschen vijand op te treden

Heeft men dus in dienst: 18 of 14 stoomschepen 4e kl., 4 strijders, 5 torpedo-booten, en 2 wachtschepen (*) dan heeft men, Schrijvers berekening volgende, 2400 of 2175 man noodig.

Nemen wij voorloopig 2400 man aan, dan komt onze berekening hooger dan die van Schrijver, waarbij echter niet vergeten mag worden, dat zijne berekening van 2000 man wel eenigzins faalt, daar geen enkel man voor de, bij zijn stelsel behoorende, bemanning der mailbooten wordt uitgetrokken. Het personeel onzer marine op 4600 aanemende, is dit voldoende, daar men voor Nederland op de zeemilitie kan rekenen en het voor aflossing bestemde gedeelte bij gevaar van uitbreken van een oorlog niet behoeft uitgezonden te worden.

De financieele gevolgen zijn echter zwaar. Immers behalve het bestaande materieel hebben wij noodig 3 ram-torpedoschepen met 6 zee-torpedobooten voor Nederland; daarbij aannemende dat verkoop der werfterreinen en aankoop der arsenalen een overschot laat, voldoende voor het aanleggen van een telegraaf- en telephoonnet langs de kusten; terwijl voor Indië, de zuivere maritieme uitgaaf bestaat uit aanschaffing van drie „strijders" (de *Koning* voorloopig als voldoende gerekend) en een 15-tal torpedo-booten.

En nu komt het ons voor dat deze kapitaal-uitgaaf ruim zal worden opgewogen door de rente, die men jaarlijks kan uitsparen door opheffing der Rijkswerven.

Wanneer men alle aanbouw en alle herstellingen van eenigen omvang, wat Nederland betreft, door de particuliere industrie laat verrichten, en de arsenalen en dokken enkel en uitsluitend bestemt voor conserveering der schepen en kleine reparatien, dan kan elk der beide arsenalen met 200 man ruim in de behoeften voorzien. Veilig mag dan aangenomen worden, dat men jaarlijks ƒ 500,000 aan arbeidsloonen en salarisen met verdere

(*) De kruisers buiten rekening gelaten daar deze tot aflossing dienen en dus onder het ½ rekenen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

onkosten, bespaart. Doch die ƒ 500,000 vertegenwoordigen à 3½ pCt. een kapitaal van bijna 16 millioen en met die som kan men het geheele benoodigde materieel grootendeels aanschaffen. Bovendien zal de particuliere industrie, is zij zeker belast te worden met het bouwen en herstellen der schepen, gaarne voor goeden prijs het kostbare materieel der werven aankoopen.

Wordt dit kapitaal geleend en geschiedt de rente-betaling uit het Hoofdstuk Marine der Staatsbegrooting, dan kan de maritieme verdediging van ons land als afdoende geregeld worden beschouwd, zonder meerdere uitgaven.

Er bestaan natuurlijk bezwaren tegen de algeheele afschaffing der werven, maar wat het zwaarste is moet het zwaarste wegen. Dat men in tijd van oorlog niet op de particuliere werven zou kunnen rekenen, komt ons onaannemelijk voor, maar zelfs dan nog, moet in het oog gehouden worden dat in oorlogstijd groote, langdurige herstellingen niet behoeven te geschieden, daar men vrij veilig kan aannemen dat het pleit in eenige maanden zal zijn beslist. En de kleinere herstellingen kunnen dan steeds aan de militair ingerichte arsenalen geschieden.

Er blijven alzoo als uitgaven over: de hoogere subsidieering der Indische Stoomvaart Maatschappij, het aanleggen van telegraaf-kabels in Indië en het verdedigbaar maken van Soerabaya.

Daargelaten dat de eerste voor een deel gevonden kan worden uit de mindere uitgaven voor de Indische Militaire Marine en de beide eerste te zamen ook voor de ontwikkeling onzer koloniën hoogst noodig zijn en waarschijnlijk binnen een niet te verre toekomst aanzienlijke indirecte baten zullen afwerpen, kan men deze uitgaven niet als buitengewone beschouwen, daar zij strikt noodzakelijk zijn tot behoud onzer koloniën. En dan gelooven wij met eene kleine variant op de woorden van wijlen den kapitein ter zee T. C. Gobée „dat een Minister (van Koloniën) die overtuigd was van de noodzakelijkheid der (boven gemelde) verbeteringen (in Indië) en deze overtuiging aan de volksvertegenwoordiging weet mede te deelen, van haar ook de benoodigde gelden zal verkrijgen."

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

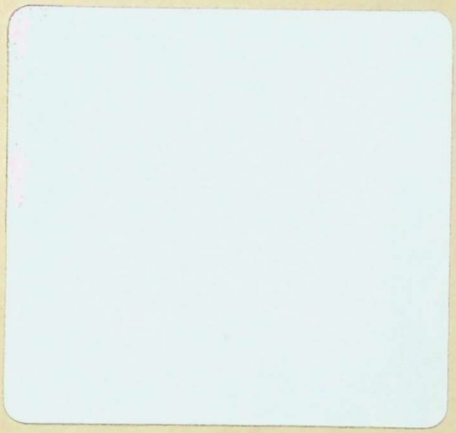

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bij den Uitgever dezes is mede verschenen:

LES FLOTTES CUIRASSÉES

MANUEL

DE L'ARTILLERIE DE CÔTE

PAR

T. H. A. TROMP,

Ancien Officier de l'Artillerie Hollandaise.

AUTEUR DE

Navires Cuirassés de l'Angleterre, de la France et de l'Allemagne.

I. ANGLETERRE

AVEC UN ATLAS.

PRIX *f* 3,85.

DES SUPPLÉMEMTS DE CET OUVRAGE SERONT PUBLIÉS CHAQUE ANNÉE.

En préparation: II. **FRANCE.** Contenant une description détaillée des navires Hoche, Brennus, Charles Martel. Cette description sera accompagnée de dessins pris à des oeuvres inédites.